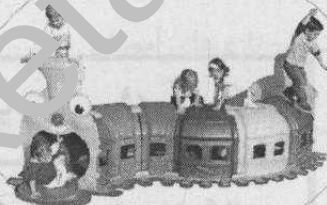

مجموعه بازی‌های پرورش و مهارت

برای کودکان

(ویژه مهد کودک، پیش‌دبستان و دبستان)

مؤلفان:

سیروان حسینی (مدرس دانشگاه آزاد واحد کرمانشاه)

سعید روشن بختی گیلان (کارشناس ارشد تربیت بدنی)

رودابه قادری (کارشناس ارشد مشاوره)

سرشناسه: حسینی، سیروان، ۱۳۶۲-

عنوان و نام پدیدآور: مجموعه بازی‌های پرورشی و مهارتی برای کودکان: ویژه مهدکودک،

پیش دبستانی و دبستان/ سیروان حسینی، سعید روشن بختی گیلانی، رودابه قادری.

مشخصات نشر: آمل: موسسه فرهنگی شمال، نشر شمال پایدار، ۱۳۹۶.

مشخصات ظاهری: ۹۱ ص: مصور (رنگی)، جدول، نمودار.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۴۴۸-۳۰-۳

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا

موضوع: بازی‌های آموزشی Educational games

موضوع: بازی‌های کودکان * Children's games

موضوع: تربیت بدنی کودکان Physical education for Children

شنا: افزوده: روشن بختی گیلانی، سعید، ۱۳۴۷-

شناسه افزوده: ر. د. ۱۳۵۱-

رده‌بندی کت: ۳۹۵ م ۵ ج ۱۱۳۹۳۵/ LB

یادداشت: ۷۲/۲۱

شماره کتابشناسی ملی: ۴۶۲ ۵۵۳

انتشارات شمال پایدار

حق چاپ برای مؤلف اثر محفوظ است.

مرکز پخش: آمل

انتشارات شمال پایدار

۰۱۱-۴۴۲۲۳۳۵۳

۰۱۱-۴۴۲۲۷۷۹۰

۰۹۳۷۴۵۸۴۴۱۰

www.shomal-paydar.ir

مجموعه بازی‌های پرورشی و مهارتی برای کودکان

مؤلفان: سیروان حسینی، سعید روشن بختی گیلان

رودابه قادری

ناشر: انتشارات شمال پایدار

چاپ و صحافی: گروه چاپ نیک

صفحه‌آرایی: کتیبه

طرح جلد: میثم حسینی (طرح معاصر)

نوبت چاپ: نخست ۱۳۹۶

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۴۴۸-۳۰-۳

قیمت: ۱۴۰۰۰ تومان

فهرست مطالب

عنوان

صفحه

فصل اول - بازی‌های مهارتی و شیرین‌کاری	۱۲
فصل دوم - بازی‌های کلاسی	۳۱
فصل سوم - بازی‌های اپراتانی	۴۵
فصل چهارم - بازی‌های تزیینی	۶۵
فصل پنجم - بازی‌های آموزشی	۷۳
فصل ششم - بازی برای کودکان بیش‌فعال	۸۱

شروع بازی را می‌توان به گذشته‌های دور، حتی از بدو پیدایش انسان نسبت داد. در حقیقت بازی جزئی از زندگی انسان از بدو تولد تا زمان مرگ است. انسان از نظر فیزیولوژیکی نیاز به جنبش و حرکت دارد و بازی جزء مهم این جنبش و حرکت است. انسان برای رشد ذهنی و اجتماعی خود نیاز به تفکر دارد و بازی خمیرمایه تفکر است.

در ابتدا بازیچه بشر، مواد و اشیاء خام و طبیعی به دست آمده از طبیعت بود. قطعه‌ای سنگ، به دست گرفتن آن، حرکت دادن آن و سرانجام غلتاندن یا پرتاب آن همه نوعی بازی محسوب می‌شد. رشد ذهنی یا اجتماعی انسان و تسلط پیش رونده او بر طبیعت، امکان دست‌کاری در اشیاء طبیعی را به وجود آورد و از این زمان اشیاء به خواست انسان تغییر شکل دادند تا بتوانند اندیشه او را در شکل‌دهی به بازی غنای بیشتری بخشند و روح او را بیشتر گردانند. از این زمان‌ها آثاری در دست است. حجاری‌های روی دیواره غارها و نشانه‌ها با مواد مورد نیاز بازی به برداشت ما از قدمت بازی ارزشی بیشتر خواهد داشت.

تعریف بازی

هر نوع ورزش یا فعالیتی که توسط کودکان به منظور تفریح و تفنن انجام گیرد، بازی نامیده می‌شود. مربیان ورزشی از بازی تلقی جامع‌تری دارند. آن‌ها معتقدند که «بازی، عبارت است از آن نوع فعالیتی که با میل و اختیار در اوقات فراغت انجام می‌شود.»

برخلاف نظریات گذشتگان که بازی را تنها وسیله‌ای برای صرف انرژی مازاد بدن

می‌دانستند، کودکان به هنگام بازی بخشی از نیروی فکری و بدنی خود را به کار می‌گیرند و بازی را بخشی از زندگی عادی خویش به حساب می‌آورند، ولی نباید فراموش کرد که در این نوع فعالیت‌ها کودک به هیچ‌وجه خود را مجبور به انجام آن احساس نمی‌کند و از آن لذت می‌برد.

در فرهنگ‌نامه «و بستر» بازی به صورت‌های ذیل تعریف شده است

(الف) حرکت، جنبش و فعالیت به مثابه حرکت عضلات

(ب) آزادی یا محدوده‌ای برای حرکت یا جنبش

(ج) فعالیت یا تمرین برای سرگرمی، تفریح یا ورزش

فواید بازی

بازی فواید بسیار دارد که می‌توان آن‌ها را به اختصار در سه بخش بیان کرد.

۱- جسمانی

۲- عقلانی

۳- اجتماعی و عاطفی

فعالیت‌های دسته‌جمعی در بازی تا به کودکان کمک می‌کند تا به بیان احساسات، که از روح لطیف و بی‌آلایش آن‌ها سرچشمه می‌گیرد، بپردازند. هیجانات، کمبودها و ترس‌های خود را از دل بیرون بریزند و به فراموشی بپردازند. پژوهش‌های روانشناسی و تعلیم و تربیتی نشان می‌دهد، که آغاز شد آفرینندگی و ایجادگری در کودکان در سنین آمادگی پیش از دبستان است. در آن سن، فعالیت کودک نسبت به دوران خردسالی، تغییر می‌یابد و روابط جدید میان تفکر و عمل وی پدید می‌گردد.

بازی، عمده‌ترین شکل فعالیت کودک و مناسب‌ترین آن برای رشد استعداد ایجادگری او به شمار می‌رود. بازی در کودک تحول ایجاد می‌کند. بازی نقش بزرگی در زندگی و رشد کودک دارد. ضمن بازی بسیاری از خصوصیات مثبت آنان پرورش می‌یابد. اخذ نتایج تربیتی مطلوب از بازی به میزان زیادی وابسته به کاردانی مربی و آموزگار، آشنایی او با حیات و خصوصیات سنی و خود ویژگی‌های خردسالان، رهبری صحیح و مطابق با اسلوب بازی‌های گوناگون است.

تأمین خوشبختی کودکان، وظیفه‌ای مقدس و شریف است. برای این کار باید قبل

از هر چیز در مهدکودک‌ها، پیش‌دبستانی‌ها و مدارس همه گونه شرایط رشد و پرورش-کودک فراهم شود، باید کودکان را گرمی داشت، به آن‌ها توجه کامل کرد، عاقلانه و ماهرانه در تعلیم و تربیتشان کوشید. لذا در راستای تقویت مهارت خواندن و رفع اختلالات یادگیری دانش‌آموزان بازی‌های آموزشی برای پایه‌های اول، دوم و سوم دبستان پیشنهاد می‌شود.

اهمیت بازی

بازی به اندازه تغذیه صحیح و احساس امنیت و صمیمیت برای رشد کودک مهم و ضروری است. بازی کردن فرصتی فراهم می‌کند تا مهارت‌های بدنی نادرست اصلاح شود و همچنین در تأمین و حفظ سلامت جسمی کودک نیز مؤثر است. بازی عاملی است که رشد تفکرات و خلاقیت‌های کودک کمک می‌کند. فراهم کردن زمینه‌ای برای تربیت مهارت‌های اجتماعی، عمل کردن به‌عنوان دریاچه‌ای برای ابراز احساسات و فراهم کردن فرصتی مناسب برای درک ارزش‌ها از فواید بازی است.

مطمئن بودن از اینکه کودک از سن و زمان کافی برای بازی برخوردار است و این بازی مناسب مرحله رشد اوست شرایطی لازم برای انتخاب نوع بازی است. به‌طورکلی بازی از مهم‌ترین عوامل در تربیت اخلاقی کودک به حساب می‌آید کودک یاد می‌گیرد که اگر بخواهد فرد قابل قبول در اجتماع و مورد احترام برای دیگران باشد باید خوش‌اخلاق، درستکار و حقیقت‌بین باشد.

شادی کودکان بیشتر ناشی از به‌کارگیری امکانات و توانمندیهایی وجود و کسب موفقیت‌های آنی و زودگذر است. به‌وسیله بازی است که کودک از سرگرمی و به‌کارگیری حواس خود احساس شادمانی و لذت می‌کند. درواقع بازی نوعی ورزش ساده محسوب می‌شود که سلامت بدنی کودک را تأمین می‌کند. در تنظیم عمل دفع، تسریع گردش خون، نرمی مفاصل و پرورش و تقویت سلسله اعصاب نیز مؤثر است.

اگر تحلیل دقیقی روی بازی کودک در خردسالی و دوره‌ی دبستانی داشته باشیم، می‌توانیم تا حد زیادی شخصیت او را در بزرگسالی بباییم؛ خشونت، کمرویی، عصبی بودن، ترس و وحشت و عدم اعتمادبه‌نفس در بزرگسالان جزو مواردی هستند که در بازی‌های کودکانه این افراد قابل کشف می‌باشند و اگر در همان

دوران به کمک کودکان برویم، در بزرگسالی با مشکلات کمتری روبه‌رو خواهند شد.

از بازی کردن کودک خود جلوگیری نکنید زیرا در بازی، کودک توانایی ارتباط جمعی با دنیای اطراف خود را پیدا کرده و قادر به حل مشکلات کوچک و بزرگ خود خواهد بود. بازی کردن کودکان به رشد اجتماعی و عاطفی آنها کمک می‌کند، کودک با دنیای واقعی، زیبایی و زشتی‌های آن آشنا می‌شود و کم‌کم می‌آموزد که با همیاری و مشارکت، کارهایش را پیش ببرد. کودک با بازی کردن، می‌آموزد که مسئولیت‌پذیر باشد و راه‌هایی برای بروز و بیان اعتقادات و احساسات خود می‌یابد.

دکتر رابرت وایت می‌گوید: بازی کردن برای همه افراد کاری شادی‌آفرین است ولی برای کودکان، علاوه بر شادی‌بخش بودن، عملی جدی است. بنابراین بازی کردن کودکان به هیچ عنوان نمی‌توان وقت تلف کردن دانست زیرا بخش مهمی از آینده کودک با بازی، کردن شکل می‌گیرد و استعدادها، نهفته و پنهان او، فرصت شکوفایی می‌یابد. کودک با رعایت مقررات، رقابت، پیروزی و شکست، مبارزه با ترس و خجالت، مسئولیت‌پذیری و مشارکت آشنا می‌شود و بدین طریق برون‌گرا و تقویت حواس و افزایش توانمندی‌های او می‌گردد.

نکته مهم در بازی کردن، توجه به محتوای بازیها است و بازیها باید متناسب با این روحیات انتخاب شود. به‌طور مثال کودکی بیش‌فعال و پرنرژی است. این کودک حداقل به یک یا دو بازی پرتحرک در روز نیاز دارد، در غیر این صورت، انرژی کودک انباشته شده و موجب بروز مشکلات رفتاری در او می‌شود، بنابراین در انتخاب بازی باید به میزان سلامتی، بهره‌هوشی، حساسیت، خلاقیت، شرایط روحی و فرهنگ خانواده توجه کرد.

در بازی کردن، سن کودک خود را فراموش نکنیم. او قرار نیست نه چیز را به‌طور کامل و صحیح انجام دهد. پس، از محدود کردن او در بازی‌ها بپرهیزید. با توجه به اهمیت بازی و ورزش برای کودکان، به‌خصوص در زندگی‌های ماشینی و آپارتمانی امروزی، چه خوب است اگر ما بزرگ‌ترها هم گاهی در این بازی‌ها مشارکت داشته باشیم و کودکان‌مان را در این مسیر، راهنمایی و در پذیرش برد و باخت بازی، همراهی کنیم.

در ارتباط با بازی فرزندان خود، باید مسائل زیر را مورد توجه قرار دهد

۱. در واقع کودک در تمام اوقات یا در خواب است و یا در حال بازی، پس والدین نباید از بازی و شیطنت زیاد فرزندان خود شکایت کنند.

۲. وظیفه‌ی والدین درباره‌ی بازی کودکان، جهت دادن و راهنمایی‌های سودمند و تهیه‌ی اسباب‌بازی‌های الهام‌دهنده است.

۳. والدین حتی‌الامکان در مشاجره‌های کودکان و مشکلات کودکان هنگام بازی دخالت نکنند و اجازه دهند کودکان خودشان مشکلاتشان را حل کرده و متکی به غیر نباشند. در صورت ضرورت تنها او را راهنمایی نمایند.

۴. کودکان هنگام بازی کاملاً جدی هستند و برخلاف بزرگ‌ترها در عالم کوچک خود، نقش‌های واقعی را بازی می‌کنند، بنابراین هرگز نباید آنان را به دلیل بازی مسخره کرد یا به دلیل کار دیگری به زور بازی آنان را متوقف یا آن را به هم‌ریخت زیرا در این مورد، به شخصیت آنان ضربه‌ی سختی وارد خواهد شد.

اگر بچه‌ها خواستند برای انجام کاری خودشان برنامه‌ریزی کنند، شما هرگز مانع آن‌ها نشوید زیرا برنامه‌ریزی و سپس تلاش برای انجام آن نقشه‌ی طرح شده، بدون مانع و انقطاع، در ایجاد شخصیت کودکان تأثیر بسیاری دارد. بچه‌ها میل دارند خودشان برنامه داشته باشند، اما آن‌ها را در اجرای برنامه‌هایشان آزاد می‌گذاریم؟

اگر بچه‌ها گرم بازی هستند، نباید بازی آن‌ها را متوقف کنیم برای این‌که فرضاً با ما به میهمانی بیایند و یا اگر عروسکی را لباس می‌پوشانند، آن را از دست او بگیریم به گوشه‌ای پرت می‌کنیم، برای این‌که باید به حم و رود و موارد دیگری از این قبیل سبب می‌شود کودک احساس کند حقارت و سستی خاصی او را پایین‌تر از دیگران قرار داده است. متأسفانه در این صورت کودک چنین می‌فهمد که همه‌ی کارهای او بی‌معنی و خودش موجودی بی‌اهمیت، بی‌مسئولیت و بی‌لیاقتی است، آن‌وقت با توجه به این شرایط، چگونه می‌خواهد اعتماد به نفس و مسئولیت را که لازمه‌ی موفقیت کودک در زندگی روزانه است

چگونه مقدمات یک بازی را فراهم و آن را اجرا کنیم

۱- نوع بازی را متناسب با محل و زمین و چگونگی وضع هوا و تعداد بازیکنان و قوای بدن آنها انتخاب کنیم.

- ۲- وسایل بازی را قبلاً پیش‌بینی و آماده و تهیه کرده باشیم
- ۳- هر بازی دارای نامی است، موقع تشریح چگونگی بازی نام آنرا ذکر کنیم تا در دفعات بعد با اشاره به نام، همه آنرا به خاطر آوریم.
- ۴- بازیکنان را در محل‌هایی که باید قرار بگیرند آرایش دهیم.
- ۵- مقررات بازی را به اختصار ولی به روشنی توضیح دهیم.
- ۶- برای اطمینان از این‌که معلوم شود همه افراد چگونگی و مقررات بازی را درک کرده‌اند از آنان می‌خواهیم یک یا دو نوبت کوتاه بازی را اجرا کنند.
- ۷- از افراد می‌خواهیم اگر سؤالی در مورد آن بازی دارند، بپرسند.
- ۸- بازی را اداره می‌کنیم و مواظب هستیم که به درستی مقررات بازی رعایت شود.
- ۹- تشریح مقررات بازی باید ساده و سریع انجام گیرد زیرا افراد برای شروع بازی بی‌تابند.
- ۱۰- هنگام قضاوت در بازی‌ها منصفانه و با عدالت عمل کنیم.
- ۱۱- در زمان اجرای هر اجازه می‌دهیم بازیکنان تا آنجا که میل دارند جنب‌وجوش بسازند و فریاد داشته باشند.
- ۱۲- پس از اجرای هر بازی وسایل آنرا هر چند هم جزئی و کم اهمیت باشند جمع‌آوری کرده و در جای مخصوص وسایل بازی قرار می‌دهیم و آنرا برای استفاده در دفعات بعد حفظ می‌کنیم.
- رعایت تمام شرایط و موارد فوق‌الذکر باعث خواهد شد که نتایج تربیتی مورد نظر از بازی‌ها حاصل شود و شکست‌کنندگان در بازی نیز نهایت لذت و تفریح را کسب نمایند و شور و نشاط و شادی برایشان حاصل شود.

اصولی که در جریان بازی‌ها باید رعایت شود

- ۱- نوع بازی باید با تعداد نفراتی که قرار است آن بازی را اجرا دهند تناسب داشته باشد.
- ۲- تمام افراد باید در بازی مشارکت و فعالیت داشته باشند و بدون دلیل فردی نباید بی‌کار و غیرفعال و تماشاچی باشد.
- ۳- در بازی‌ها باید واحدهای کوچک تشکیلات اردویی (گروه، جوخه، ...) حکم تیم‌های ورزشی را داشته باشند تا باعث تحکیم وحدت و همگرایی بیشتر آنها شود و نباید تشکیلات آنها را به هم ریخت و درهم شکست.

۴- ضمن آن که باید فرصت رهبری بازی را برای همه بازیکنان فراهم ساخت اما نهایتاً باید رهبری بازی را به کسانی داد که از بین افراد برخاسته‌اند زیرا یکی از بهترین و مهم‌ترین فرصت‌ها برای تقویت قدرت رهبری همین لحظه‌های طلایی می‌باشد.

۵- بازی هر قدر شیرین و جالب باشد پس از چند بار اجرا کردن تازگی و لطف خود را از دست می‌دهد لذا باید سعی کرد بازی تازه‌ای تدارک دیده یا در فرم بازی‌های قبلی تغییرات مناسبی را به وجود آورد.

۶- هیچ‌گاه مدت بازی‌ها را طولانی و نامحدود انتخاب نباید کرد بلکه باید آنرا کوتاه و بار دفعات اجرا کرد.

۷- هیچ‌گاه دو بازی پرتحرک و سریع را نباید متوالی اجرا کرد زیرا باعث خستگی زودرس افراد می‌شود.

پاییز ۱۳۹۵